

Bakgrunnsnotat om klimalov

Staten har det overordnede ansvaret for gjennomføring av klimamålene, men faktum er at staten i dag ikke har tydelige overordnede klimamål å styre etter. De neste 30 årene vil Norges evne til å omstille seg til et lavutslippssamfunn og skape nye grønne arbeidsplasser være nøkkel for om vi klarer å beholde vår velferd. Her har kommunene en essensiell rolle. Utbyggingsmønster og arealbruk, utslippsreduksjoner lokalt i ulike sektorer og arbeid for å legge til rette for nye grønne arbeidsplasser er noe av det kommunene har ansvar for å bidra med når et utslippsfritt Norge skal bygges.

For å få det til må vi ha tydelige mål og en plan for hvordan vi kan gradvis omstille oss og kutte utslipp. Klimaloven vil bidra til dette. Det er en overordnet prosesslov, som skal sørge for at klimapolitikken holdes på dagsorden år for år, og tallfeste for hvor store utslipp som kan tillates for at Norge blir et lavutslippssamfunn i tråd med Paris-avtalen. Dette må følges opp med vedtak om hvor store utslipp som kan tillates i hver stortingsperiode, og handlingsplaner som definerer utslippsbaner og tiltak i alle sektorer i samfunnet.

WWF laget en ressurside med mer [bakgrunnsinformasjon om klimaloven](#), og en side for å spre [folkelig engasjement og personlige hørings svar](#) om klimalov. Klima- og miljødirektoratet inviterer til [høringsmøte 5. desember](#).

Her er litt mer bakgrunnsinformasjon

Advokatfirmaet Hjort, ved Alexandra Bech Gjørsv, har gjort en juridisk gjennomgang av behovet for en klimalov¹. Den viser at myndighetene har hjemmel til i stor grad å gjennomføre tiltak for klimagassreduksjoner i de viktigste utslippssektorene, men at disse ikke blir brukt i tilstrekkelig grad på grunn av en uklar overordnet politisk prioritering av klimatiltak. Høye tiltakskostnader, stor gjennomføringskompleksitet, langsiktige mål og utydelige politiske føringer fører til at de ulike departementer ut fra sitt sektorperspektiv vurderer tiltakskostnadene som for høye. Det som mangler er verktøyet som gjør at disse sektorvirkemidlene tas i bruk, og Hjort anbefaler å få på plass en klimalov som kan sikre dette.

Klimaloven bør inkludere tre elementer som kan hjelpe kommunene å løfte klima opp på dagsorden i planstyringsarbeidet:

1) Klimaloven bør lovfeste at kommuner skal vise klimakonsekvenser av sin kommuneplan ved å styrke Plan- og bygningsloven til å bli et klimaverktøy²

Hans Christian Bugge er professor ved Institutt for offentlig rett ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo og har sett på hvordan Plan- og bygningsloven kan bli et klimaverktøy. Han har gjort en gjennomgang av Plan- og bygningsloven der han kommer med konkrete forslag for å forbedre og styrke loven som virkemiddel for å nå målene i klimapolitikken nås, og at Norge kan utvikle seg til et lavutslippssamfunn

¹ Adv.firmaet Hjort/WWF: En norsk klimalov

http://www.wwf.no/bibliotek/nyheter_fakta/rapporter_notater/?32426/En-norsk-klimalov

² Hans Christian Bugge er professor ved Institutt for offentlig rett ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Han har gjort en gjennomgang av Plan- og bygningsloven der han kommer med konkrete forslag for å forbedre og styrke loven som virkemiddel for at målene i klimapolitikken nås.

http://awsassets.wwf.no/downloads/kmd_2016_pbl_som_klimavirkemiddel_utredning.pdf

fram mot 2050³. En slik styrking av Plan- og bygningsloven til å bli et klimaverktøy vil gjøre det lettere å vurdere klimakonsekvensene av kommunens langsiktige planer. Klimaendringene vil også påvirke arealplanlegging som en følge av fare for flom, skred og andre konsekvenser som følger av klimaendringene. Vi anbefaler at en styrking av PBL blir gjennomført slik Hans Christian Bugge har foreslått.

2) Klimaloven bør lovfeste at hver kommune bør innføre klimabudsjett for å tallfeste hvordan kommunebudsjettet bidrar til å tette gapet mellom kommunenes klimamål og referansebanen etter modell fra Oslo kommune⁴.

Stortinget har bedt regjeringen om å rapportere i de årlige budsjettene hvordan Norge kan nå klimamålene for 2020, 2030 og frem mot 2050, og hvordan budsjettet påvirker Norges klimagassutslipp i forbindelse med innføringen av en klimalov⁵. Oslo kommune har nylig lagt fram et klimabudsjett⁶ som setter klimamål, og som identifiserer utslippene og prioriterer tiltak som reduserer utslippene. Disse tallfestes i CO₂ og kroner, og plasserer ansvar for hvor gjennomføring. Klimaloven bør lovfeste at hver kommune bør få et lignende klimabudsjett for å tallfeste hvordan budsjettet bidrar til å tette gapet mellom kommunenes klimamål og referansebanen etter modell fra Oslo kommune.

3) Klimaloven bør stadfeste at offentlige anskaffelser skal fremme klima- og miljøvennlige løsninger⁷

Hvert år kjøper offentlig sektor i Norge inn varer og tjenester for om lag 460 milliarder kroner. Det betyr at det offentlige er en betydelig, og i noen tilfeller en dominerende, aktør i markedet. Hvordan det offentlige opptrer som innkjøper, og de forhold som vektlegges, vil derfor ha stor betydning for dynamikken og utviklingen i produkt- og tjenestemarkedene.

Offentlige anskaffelser bør i større grad enn i dag brukes som verktøy for å drive innovasjon og for å skape markeder for nye produkter, tjenester, teknologier og løsninger.

I de nye EU-direktivene⁸, som nå er innlemmet i det nye norske regelverket, er offentlige anskaffelser et aktivt virkemiddel for å nå fastsatte mål for miljø og klima. Den nye loven om offentlige anskaffelser krever at statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter, samt offentligrettslige organer, skal innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning. Den skal

³ Plan og bygningsloven som klimavirkemiddel. Bugge 2016

http://awsassets.wwf.no/downloads/kmd_2016_pbl_som_klimavirkemiddel_utredning.pdf

⁴ Oslo byråds budsjettforslag for 2017, kap 2 Klimabudsjett <https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/politikk/budsjett-regnskap-og-rapportering/byradets-budsjettforslag-2017-og-okonomiplan-2017-2020/?del=2>

⁵ Innst. 212 S (2014-2015), vedtak nr 478, <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2014-2015/inns-201415-212/>

⁶ Oslo byråds budsjettforslag for 2017, kap 2 Klimabudsjett <https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/politikk/budsjett-regnskap-og-rapportering/byradets-budsjettforslag-2017-og-okonomiplan-2017-2020/?del=2>

⁷ Høringsnotat fra regjeringen om «Forslag til ny forskriftsbestemmelse i regelverket om offentlige anskaffelser», https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/ny-forskriftsbestemmelse-i-regelverket-om-offentlige-anskaffelser/id2520111/?utm_source=www.regjeringen.no&utm_medium=epost&utm_campaign=H%C3%B8ring-11.11.2016

⁸ EU direktiv for offentlig anskaffelse, <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2011/nov/direktiv-om-offentlige-anskaffelser/id2434771/>

dessuten fremme klimavennlige løsninger der det er relevant. Regjeringen har sendt ut et forslag til ny forskriftsbestemmelse i regelverket om offentlige anskaffelser⁹ som er på høring til 02. februar 2017. Klimavennlige offentlige anskaffelser bør også innlemmes som et eget punkt i klimaloven.

For å bidra til optimistismen og innsatsviljen som ulike bransjer har signalisert i forbindelse med arbeidet med grønn konkurransekraft, er det behov for gode styringsverktøy som viser retning for mål og utvikling av klimagassutslippene. Vi vet at politisk usikkerhet er blant risikofaktorene som er vanskeligst å styre for næringslivet. Vi vet også at tiltak som kan synes kostbare nå, men som bidrar til en tidlig omstilling vil lønne seg både for klimaet og næringslivet. Stortinget bør vedta nasjonale klimamål og karbonbudsjetter som gir langsiktige styringssignaler og sikrer tidlige investeringer i utslippsfrie løsninger.

I høringsnotatet foreslår Klima- og miljødepartementet å lovfeste at Norge skal bli et lavutslippssamfunn i 2050, og at regjeringen skal hvert år rapportere til Stortinget om utviklingen i klimagassutslippene. Rammene i forslaget er gode, men mangler et tydeligere innhold for å skape forutsigbarhet og en ansvarsfordeling for ulike samfunnsaktører.

WWFs konklusjon er at Klima- og miljødepartementets forslag til en klimalov er for vagt og for tynt til å skape den nødvendige kursendringen i norsk klimapolitikk.

Forslaget burde styrkes med følgende elementer:

Tall: Lavutslippssamfunnet må defineres med konkrete og tallfestede klimamål for norske utslipp i henhold til internasjonale forpliktelser for å bidra til at den globale oppvarmingen overstiger mer enn 1,5 grader celsius.

Virkeområde: Alle deler av Norge skal ha minimale utslipp i et lavutslippssamfunn. Virkeområdet til klimaloven må omfatte utslipp av klimagasser på norsk territorium.

Karbonbudsjetter og handlingsplaner: Det innføres en stortingsmelding om klima med følgende elementer: Stortinget må vedta utslippstak for kortere perioder 12 år fram i tid som i sum gir en realistisk utslippsbane mot de langsiktige klimamålene. Dette følges opp med vedtak for sektorvise utslippsbaner og tiltaksplaner i fireårige handlingsplaner for neste stortingsperiode.

Årlig oppfølging: Statsbudsjettet skal gi en total oversikt over klimakonsekvensene av budsjettet målt mot utslippstaket. Dette inkluderer en liste over tiltak med utslippskonsekvens og med en tydelig plassering av ansvar for gjennomføring, som tallfestes i CO₂ og i kroner. Regjeringens klimainnsats vurderes i en årlig stortingsdebat.

Kvalitetssikring: En uavhengig kontrollinstans må vurdere om politikken som gjennomføres er i tråd med de vedtatte målene. Et sterkt faggrunnlag må ligge til grunn for avgjørelsene i klimapolitikken.

Sanksjoner: Regjeringen foreslår å lovfeste seg bort fra muligheten til å holdes til ansvar for mangel på måloppnåelse i klimapolitikken. Dette må strykes.

⁹ Høringsnotat fra regjeringen om «Forslag til ny forskriftsbestemmelse i regelverket om offentlige anskaffelser», https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/ny-forskriftsbestemmelse-i-regelverket-om-offentlige-anskaffelser/id2520111/?utm_source=www.regjeringen.no&utm_medium=epost&utm_campaign=H%C3%B8ring-11.11.2016